

Salora Nokian haasteena 1970-luvun lopulla

Saloraan liittyviä vuosien 1977–78 tapahtumia Martti Häikiö kuvaa Nokia Oyj:n historian sivuilla 222–229: ”Vaikeuksiin joutuneesta suuresta suomalaisesta televisioita, radioita ja matkapuhelimia valmistavasta Salora Oy:stä muodostui Nokialle teollisuuspoliittinen strategiakysymys. Taustalla oli vakavaksi koettu uhka elektroniikkateollisuuden joutumisesta valtion haltuun. Yhdyspankilla ja Helsingin Osakepankilla oli merkittävä omistusosuus Salorassa, minkä johdosta Salorasta muodostui Nokialle myös pankkipoliittinen kysymys.” Syksyn 1977 ja joulukuun 1978 välillä käydyt neuvottelut sekä Nokian laatimat suunnitelmat osoittavat Saloran myynnissä olleiden osakkeitten laajan teollisuuspoliittisen ulottuvuuden. Nokian johto näki mahdolliseksi, että Saloran joutuminen valtion haltuun samaan aikaan kun kuvaputkiyhtiö Valcon toimintaa käynnistettiin, merkitsisi uutta suuren luokan uhkaa yksityiselle elektroniikkateollisuudelle. Tällainen lähtöasetelma vuoden 1977 syksyllä johti aikanaan tilanteeseen, jossa Nokian laajeneva yhteistyö Saloran kanssa (ja merkittävä omistusosuus) eivät perustuneet niinkään Nokian visioon ja strategiaan, vaan paljon enemmän teollisuus- ja pankkipolitiikkaan.

Nokia Elektroniikan konkreettisen mielenkiinnon kohteena oli Saloran radiopuhelintoiminta. Salora oli jonkin verran Nokiaa suurempi tällä alueella ja yhdessä ne olisivat olleet kolmanneksi suurin Pohjoismaissa. Wikstedt ja Sakari Salminen käynnistivät alkuvuodesta 1978 neuvottelut Saloran silloisen toimitusjohtaja Öhquistin kanssa ja tuloksena saatiin toukokuussa Saloran Jorma Niemisen ja Nokian Kari-Pekka Wilskan neuvottelema ratkaisu yhteisestä 50/50 omistetusta yrityksestä, johon kumpikin omistaja siirtäisi kaiken radiopuhelintoimintansa.

Nokian keskushallinto kartoitti Saloran tilannetta ja vaihtoehtoja sen suhteen alkuvuodesta 1978. Kairamo esitteli asiaa kesäkuussa Nokian hallitusvaliokunnalle todeten mm. ”Salora-ratkaisu tulee olemaan tärkeä Nokialle riippumatta siitä mikä se on. Tämä pitää paikkansa siitäkin huolimatta, että Nokia Elektroniikan varsinainen kilpailija nyt ja tulevaisuudessakin on kansainvälinen elektroniikkateollisuus. Jos valtio on mukana uudessa yhtiössä, syntyy kotimaisille markkinoille tilanne jossa markkinatalouden kilpailusäännöt ja hinnanasetanta eivät ole enää määräävinä, vaan poliittinen tarkoituksenmukaisuus ohjailee kilpailutilannetta.”

Edelleen hän esitti toisen näkökulman ”Uuden Saloran tuotantosuuntaa pyritään lisäksi joka tapauksessa ohjaamaan Nokian nykyistä toimialaa – ammattielektroniikkaa – kohti, ts. tietoliikenteeseen, tietojenkäsittelyyn ja prosessisäätöön. Tämä on väistämätön seuraus paitsi tavoitteellisuudesta, myös siitä, että elektroniikkateknologian kehittyminen yhä pienempiä ja suuritehoisempia komponentteja kohti tulee hajauttamaan tietojenkäsittelyä ja sumentamaan kulutus- ja ammattielektroniikan rajoja. Tämä kehitys tulee pitkällä tähtäyksellä rajoittamaan Nokia Elektroniikan toiminta-aluetta ja tulosta. Koska valtion mukanaolo Salorassa vaikeuttaa kotimaan myyntiä ja Neuvostoliiton vientiä, heikkenisi tuloksemme ilmeisesti myös välittömästi joutuessamme panostamaan länsivientiin enemmän kuin muissa ratkaisuisissa.” Keskustelussa todettiin asia tärkeäksi ja kannanottoa vaativaksi, mutta ratkaisulinja ei ollut selvä: ”yhtäällä olivat liiketaloudelliset riskit, toisaalla teollisuuspolitiikka”.

Seuraavien kuukausien aikana Nokian kanta alkoi tiivistyä Elektroniikan jo neuvotteleman ratkaisun kannalle. Radiopuhelimet olivat Nokian ammattielektroniikan kannalta Saloran toiminnan tärkein osa; muuten televisiotoimiala arvelutti. Kairamo totesi eräässä taustapaperissa mm. ”televisiotoiminta on ollut ja tulee olemaan sellaista ja sellaista (erityisesti täytyy korostaa, että kaikki hupielektroniikka on vaikeuksissa)”.

Vaa'an toisella puolella oli kuitenkin painavana punnuksena edelleen valtion muodostama uhka. Valcon kuvaputkitehdas vihittiin elokuun lopussa 1978 Imatralla suurisuuntaisin puhein. Nokian johto joutui taas tekemään yhteenvedon, jonka mukaan "Saloran tulevat omistussuhteet ratkaisevat, pysyykö elektroniikkateollisuuden johtoasema yksityisillä yrityksillä, lähinnä Nokialla, vai meneekö se valtiolle".

Häikiö jatkaa: "Kun Salora-asiaa käsiteltiin Nokian hallitusvaliokunnassa syyskuun alussa 1978, se kytkettiin suoraan sosiaalidemokraattien tavoitteeseen luoda valtion elektroniikkayhtymä. Saaren muistion mukaan "yhdistelmä Televa- LME (Ericsson) muodostaisi hyvän ja riittävän voimakkaan toimiyksikön ja siihen olisi pyrittävä". Tavoitteena tuli olla "purkaa radiopuhelinten kohdalla vallitseva kilpailutilanne siirtämällä Saloran valmistus kokonaan Televalle. Myöhemmin voidaan ajatella Nokian ja Televan muodostavan erillisen radiopuhelinyksikön Valtion Elektroniikkayhtymän piiriin." Pentti Korkan kokoukseen laatiman muistion mukaan Televa-LME uhkaa oli torjuttu Telefenno Oy:n perustamisella, jolla "on pystytty välttämään Televa-LME yhdistelmä" ..."Tietokonealalla Televa on sen sijaan alkanut Nokian kanssa päällekkäisten tuotteitten markkinoinnin ja "sekoittanut muun muassa valtionhallinnon alueella kauppatavat täysin, niin että pienetkin kaupat pyritään ratkaisemaan poliittisin perustein...".

SYP kiirehti syksyn edetessä entistä tiukemmin Saloran omistuksen ratkaisua. Tiivola toisti Kairamolle näkemyksensä, että Nokian pitäisi ostaa Salora. Nokian oma yhteenveto päättyi loppusyksystä arvioon, että Salora-yhtymän substanssiarvio oli yli 70 Mmk miinuksella. Ratkaisevissa kokouksissa sekä Wikstedt että Nuutila vastustivat omistajaksi menoa ja Kairamo otti saman kannan SYP:n painostuksesta huolimatta. Nokian lopullinen vastaus SYP:lle oli että "Nokia voi ottaa Saloran, jos pankit maksavat Nokialle 100 Mmk". SYP ei tästä tietenkään pitänyt ja tämän seurauksena Saloran osake-enemmistö myytiin marraskuun lopussa 1978 Hollmingille.

Radiopuhelintoiminnan yhdistyminen toteutui Nokia Elektroniikan haluamalla tavalla, kun helmikuussa 1979 sekä Nokia että Salora hyväksyivät ratkaisun, jolla tasan omistettu Mobira Oy perustettiin. Siihen siirtyi kummankin omistajan koko radiopuhelintoiminta.

Häikiö ajoittaa Mobiran syntymisen kanssa samoihin aikoihin todella merkittävän käänteen Nokian kannalta, kun SDP nosti Koiviston pääministeriksi, alkoi valmistautua Kekkonen jälkeisiin presidentinvaaleihin ja tarkisti talous- ja teollisuuspoliittista linjaansa. Häikiön tulkinnan mukaan joulukuun 1978 merkitsi oleellista käännettä, jonka seurauksena valtion mahdollisen voimakkaan elektroniikkateollisuuden puuttumisen riski pieneni ratkaisevasti vuoden 1979 aikana. Kun Saloran osake-enemmistö oli myyty ja Televa-ongelmakenttä stabiloitu Telefenolla, johti vuosi 1979 siis Nokian kannalta huomattavasti myönteisempään toimintaympäristöön, mikä ei enää vaatinut jatkuvaa puolustustaistelua.